מנוחת השבת מעלה את ימי השבוע

כל ימות השבוע האדם נמצא בתוך העשייה. הוא עובד, מסדר, משתדל ומתקן. דבר אחד נגמר ודבר אחר מתחיל, וכמעט תמיד יש עוד דבר הממתין לו. גם כשהוא מצליח, דעתו כבר הולכת אל מה שעדיין חסר. כך הוא בפרנסה, כך הוא בבית, וכך הוא בתורה ובעבודת השם. בתוך כל זה קשה לו להרגיש מה כבר קנה. כוחותיו עסוקים במה שעומד לפניו, והוא עצמו עדיין באמצע הדרך.

וזה דבר שנמצא בטבע הנפש. בשעת היגיעה האדם נותן את כוחו להגיע אל הדבר. הוא מבקש להבין, להשלים, להצליח ולהעמיד. כל עוד הוא עסוק בכך, אין לו תמיד ישוב הדעת לקבל לתוכו את מה שכבר נעשה. אפשר שיעבוד הרבה, ילמד הרבה ויעבור הרבה, ובתוך לבו עדיין ירגיש בעיקר את הטורח. הדברים עברו עליו, אבל עוד לא מצאו את מקומם בנפשו.

כשבאה מנוחה, מתחיל דבר אחר. יש לאדם פנאי בנפש להרגיש מה עשה, מה למד ומה קיבל. ידיעה שעמל עליה מתחילה להתיישב בו. מעשה שטרח בו מקבל טעם. דבר שעבר עליו מתחיל להצטרף אל כללות חייו. בשעת היגיעה היה צריך להוציא את כוחותיו אל הדבר; עכשיו הוא יכול לקבל את פרי היגיעה לתוכו. מה שעסק בו נעשה יותר ויותר חלק ממנו.

לכן מנוחה וישוב הדעת יכולים להעלות את היגיעה. האדם רואה בה יותר ממה שהרגיש בשעת מעשה. הוא מכיר מה נבנה מתוכה, איזה כוח נתנה לו, ואיזה מקום היא תופסת בחייו. גם יגיעה שלא הביאה את כל התוצאה שביקש יכולה למצוא מקום בנפש. הוא מבין מה ניסה לעשות, מה למד מתוך הדבר, ומה נשאר בידו להמשך הדרך. היגיעה מקבלת צורה שאפשר לחיות עמה.

וכאן אפשר להבין מעט מכוחה של שבת קודש. כל השבוע האדם עוסק במלאכתו, ובשבת הוא נכנס למנוחה שהשם נתן לו. מתוך מנוחת השבת הוא יכול להביט בחזרה על השבוע, ולקבל את מה שעבר עליו לתוך נפשו. השבת נותנת מקום לכל היגיעה הזאת בתוך קדושה, הודאה וקרבת השם. השבוע הכין אותו לשבת, והשבת מאירה בחזרה על השבוע ומעלה אותו.

להיכנס אל מנוחתו של השם

פורום אוצר התורה

השבת באה מתוך מעשה בראשית. השם ברא את העולם ושבת ממלאכתו, ונתן לישראל חלק בשבתו. בכל שבוע האדם עוסק במה שמוטל עליו, ואחר כך מגיעה שעה שבה הוא נכנס אל השבת. יש בזה מתנה גדולה: המנוחה אינה צריכה להמתין עד שהוא יגמור את כל מה שיש לו לעשות. השבת באה בזמנה, וגם אדם שעדיין יש לפניו מלאכה רבה מוזמן לשבות.

בימות החול הוא מרגיש הרבה פעמים כאילו הכל תלוי בו. אם לא יעשה, מי יעשה; אם לא ידאג, מי ידאג; אם יניח את הדבר מידו, אולי יתקלקל. בשבת הוא מקבל שיש בורא לעולם, ושגם בשעה שהוא שובת העולם עומד תחת הנהגתו. העבודה שלו חשובה, אבל חייו רחבים מן העבודה. יש לו מקום לפני השם גם כשהוא יושב במנוחה ומקבל את מה שניתן לו.

ומתוך כך הוא יכול לראות אחרת גם את ימי המעשה. בתוך השבוע ראה בעיקר את מה שהיה עליו לעשות. עכשיו יש לו מקום לראות גם את מה שהשם עשה עמו. את הכוח שניתן לו, את האנשים שנפגש בהם, את העזרה שקיבל ואת הטוב שנכנס לביתו. הדברים שהיו מפוזרים בתוך ריבוי העיסוקים מתחילים להצטרף. הוא מכיר שהשבוע כולו היה חלק מחייו לפני השם.

זהו גילוי של מלכות השם הקרוב לנפש האדם. הוא מרגיש שיש בעל הבית לכל מה שעבר עליו. גם בזמן שהיה טרוד ודואג, גם בזמן שהצליח וגם בזמן שהתקשה, היה חי בתוך עולמו של השם. מנוחת השבת נותנת להכרה הזאת להתיישב בלבו. ומתוכה הוא יכול לקבל את השבוע, על יגיעתו ועל חסרונותיו, וליתן לו מקום בתוך עבודתו.

הסעודה נותנת טעם ליגיעה

בסעודת שבת אפשר להרגיש זאת בפשטות. במשך השבוע האדם עמל להביא פרנסה לביתו. הוא עובד, קונה, מכין ומסדר. בשעת מעשה הוא מרגיש פעמים רבות את ההוצאות, את הדאגה ואת העייפות. כשהוא יושב בשבת אצל השולחן, יש לפניו לחם ומאכל, ובני ביתו יושבים עמו. עכשיו הוא יכול לקבל את הטוב שבשבילו טרח. הבית שהחזיק במשך השבוע נעשה בית שהוא זוכה לחיות בו.

כאן מקבלת היגיעה מקום בנפש. הממון שהרוויח נעשה סעודה, ההכנות נעשות כבוד שבת, והטרחה נעשית חלק מן הטוב שבבית. קודם ראה כל דבר לעצמו: כאן צריך לשלם, כאן צריך לקנות, וכאן צריך למהר. אצל שולחן השבת הוא רואה כיצד הכל נפגש. מה שהיה בשעתו ריבוי של מטלות מקבל עכשיו צורה של חיים.

ולכן התענוג של שבת חשוב כל כך. אדם שטרח ואינו נותן לעצמו לקבל את הטוב, נשאר בפנים באמצע הטרחה. גם כשהסעודה מוכנה, הוא עדיין מרגיש שעליו לעשות משהו כדי להיות ראוי לה. אבל השבת נותנת לו מקום לאכול בשמחה לפני השם ולהתענג בטובו. בשעה שהוא מקבל את הברכה, גם העבודה שהביאה אותו אליה מקבלת טעם ומתיישבת בלבו.

ואפילו אם השבוע היה קשה, עדיין יש דבר שאפשר לקבל בשבת. יש לחם לברך עליו, יש נפש הזקוקה למנוחה, ויש טוב קטן או גדול שהשם נתן. האדם אינו צריך להמתין עד שכל חייו יהיו מסודרים כדי להרגיש את הטוב שבהם. מתוך מה שהוא מקבל עכשיו, הוא יכול להסתכל גם על מה שעבר ולראות בתוכו חסדים שלא היו פנויים לעיניו בשעת היגיעה.

התורה מתיישבת בתוך האדם

כך הוא גם בלימוד התורה. במשך השבוע האדם עמל להבין. הוא חוזר על הגמרא, מתקשה בדברי התוספות ומבקש ליישב דבר עם דבר. לפעמים הוא לומד שעות רבות, ובסוף היום מרגיש בעיקר מה שלא הבין. החסרון עומד לפניו, ודעתו הולכת אחריו. גם מה שכבר למד נשאר לפעמים מפוזר, כל ידיעה בתוך המקום שבו פגש אותה.

כשיש לו מנוחה וישוב הדעת, התורה יכולה להתיישב בו. הוא חוזר אל דבר שלמד, ופתאום מרגיש יותר את הסברא. הוא רואה שייכות בין דברים שקודם היו נפרדים אצלו. לפעמים לא נוספה שום ידיעה חדשה, אבל מה שכבר ידע קיבל מקום בנפשו. הוא יכול להחזיק את הענין בכללותו, ולהרגיש מה אומרת לו התורה שלמד.

בשבת יש מקום מיוחד לכך. האדם יכול ללמוד בעומק ובעיון, ולחיות עם התורה מתוך תענוג. יש לפניו זמן לשהות עם הדבר, לשמוע אותו ולהרגישו. היגיעה של השבוע מתחילה לתת את פריה. הוא מכיר שהחזרות פעלו בו, שגם הקושי פתח בו הבנה, ושיש לו עכשיו אחיזה שלא היתה לו קודם. התורה נעשית יותר תורה שלו, החלק שזכה לקנות ביגיעתו.

גם אם נשארו קושיות, יש מקום למנוחה הזאת. הוא יכול לשמוח במה שהבין ולהכיר במה שעדיין צריך לימוד. כל עוד דעתו רצה רק אחר החסרון, קשה לו להרגיש שיש לו חלק בתורה. כשהדברים מתיישבים, הוא יודע היכן הוא עומד. יש לו מה שקנה, ויש לו עוד דרך ללכת. המנוחה מחזיקה את שניהם, ומתוכה הוא יכול לשוב אל העמל בכוח חדש.

התפילה והשירה אוספות את השבוע

בתפילת ימות החול האדם מביא לפני השם את צרכיו. הוא מבקש דעת, רפואה, פרנסה וישועה. כל בקשה באה מתוך מקום בחייו שצריך עזרה. הוא עומד בתוך הענין, ומתוכו פונה אל השם. במשך השבוע יש בלבו הרבה בקשות, וכל אחת מהן נוגעת בפרט אחר. לפעמים הוא מרגיש את הצורך בעוצמה רבה, ואת עצם הקרבה שבפנייה הוא מרגיש פחות.

בשבת הוא עומד לפני השם בתוך קדושת היום. יש מקום לשבח, להודאה ולשמחה בעצם הקשר. עכשיו הוא יכול להרגיש גם למי פנה במשך השבוע. אותו השם ששמע את בקשתו הוא שנותן לו עכשיו שבת ומנוחה. התפילות שהתפלל מתוך דאגה מקבלות מקום בתוך קרבה רחבה יותר. הוא מכיר שגם בשעת חסרונו היה לו אל מי לפנות.

גם הזמירות יכולות לאסוף את השבוע אל הלב. אדם יושב ושר, ובתוך שירתו נמצאים הטורח, הדאגה, השמחה וכל מה שעבר עליו. הוא אינו צריך לפרש כל דבר. לפעמים מילות הזמר נותנות לכל אלו מקום. מה שהיה דחוק בלבו מתרחב מעט, ומה שהיה מפוזר נאסף לתוך הודאה ותפילה. הוא חי עכשיו עם השבוע שלו לפני השם.

ואין צורך שירגיש זאת מיד בתחילת השבת. לפעמים הוא נכנס עייף וטרוד, ודעתו עוד הולכת אחר עסקיו. הוא יושב מעט בנחת, שומע את התפילה, טועם מן הסעודה ושר עם בני ביתו. לאט לאט יש לו יותר מקום בתוך עצמו. גם מעט מנוחה יכולה לפתוח דבר שהיה סגור במשך השבוע, וליתן לו פנים אחרות בנפש.

היגיעה מקבלת את תכליתה

בימות החול האדם צריך להתגבר. הוא עושה גם כשאין לו חשק, עומד מול הרגליו ומחזיק את עצמו בדרך שקיבל עליו. אבל כשהוא חי תמיד רק בתוך ההתגברות, הוא עלול להרגיש שעבודת השם היא דבר שאין בו מנוחה. בכל פעם יש עוד תביעה ועוד דבר לתקן. בתוך ריבוי העבודה קשה לו להרגיש את החיים שהוא מבקש לבנות.

בשבת הוא זוכה לטעום מהם מעט. תורה שיש בה מתיקות, סעודה שיש בה ברכה, תפילה שיש בה קרבה, ובית שיש בו מנוחה. מתוך הטעימה הזאת הוא מבין יותר בשביל מה עמל. ההתגברות של השבוע מקבלת תכלית קרובה ומורגשת. הוא רואה איזה טוב ביקש לשמור, ואיזה מקום בנפשו ביקש לפתוח. הרצון של שבת נותן טעם לעבודה שקדמה לו.

כאן היגיעה עולה אל מקום פנימי יותר. תחילה היתה דבר שהיה צריך לעשות; עכשיו הוא מרגיש כיצד היא שייכת אליו. מה שלמד נעשה הבנה שלו, מה שבנה נעשה חלק מביתו, ומה שהתגבר עליו נעשה כוח בנפשו. המנוחה נותנת לו לקבל את כל אלו, ומתוך קדושת השבת הוא מקבל אותם כחלק מעבודתו לפני השם.

אין הכוונה לערוך בשבת חשבון מפורט על כל מעשי השבוע. גם זה יכול להחזיר את האדם אל הטורח. מדובר במבט הנפתח מתוך המנוחה עצמה. הוא מקבל את השבת, ומתוך כך מתחיל לקבל גם את השבוע שממנו בא. לפעמים די ברגע אצל השולחן, בדבר תורה שמתיישב או בזמר שנכנס ללב, כדי שירגיש שכל יגיעתו מצאה מעט מקום בתוכו.

זהו מכוחה של מנוחת השבת להעלות את ימי המעשה. כל השבוע האדם נותן את כוחותיו אל החיים, ובשבת הוא זוכה לקבל את החיים לתוך נפשו. היגיעה מתיישבת, הפרטים מצטרפים, והטוב מקבל טעם. ומתוך המנוחה הזאת הוא יוצא לשבוע הבא עם יותר כוח לעבוד, מפני שהוא כבר מרגיש מעט מה עבודתו בונה, ומה השם נותן לו בתוכה.